

Παῦλος Β', εἰ καὶ Ἐνετὸς τὴν πατρίδα, οὐ μόνον δὲν ἠθέλησε νὰ κινήσῃ τὸ ζήτημα τῆς σταυροφορίας, ὅπερ ἄλλως τε καὶ ἀπῆτει ψυχὴν καὶ ἐπιμονὴν Πίου Β', ἀλλ' ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ διέταξεν ἵνα καταργηθῆ καὶ ὁ χάριν τοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν ἐπιβληθεὶς εἰς τὸν κληρὸν φέρος.

Ὁ μέγας τῆς Ἡπείρου ἡγεμὼν Γεώργιος ὁ Καστριώτης τοσάκις κατασυντρίψας τὰς τρομεράς τοῦ Μωάμεθ φάλαγγας ἔβλεπε πλέον τὴν ἡμισέληνον κυματίζουσαν ἐντὸς τῶν χωρῶν τοῦ μάττην δ' ἐπικαλεσθεὶς τὴν συνδρομὴν τῆς Χριστιανοσύνης ἀπεράσισεν ἔν' αὐτοπροσώπως μεταβῆ εἰς τὴν Ῥώμην καὶ προσπαθῆσθαι ἵνα μαλάξῃ τὴν καρδίαν τοῦ σκληροτραχήλου Παύλου. Παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ πάπα καὶ τῶν καρδιναλίων ὁ Σκενδέρβης ἐξώρκισεν αὐτοὺς εἰς τὸν κατὰ τοῦ Μωάμεθ πόλεμον, καταστρέψας τὸν λόγον ὡς ἐξῆς. « Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν σφαγὴν τῶν ἡγεμόνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Τραπεζοῦντος, τῆς Σερβίας, τῆς Βοσνίας, καὶ τῆς Μολδοβλαχίας, μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τὴν λεηλάτησιν τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου, ἔμεινα μόνος ἐγὼ μετὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ μικροῦ κράτους μου, μὲ τοὺς στρατιώτας μου ἐξητλημένους ἐκ τόσων πολέμων, κατεστραμμένους ἐκ τοσοῦτων μαχῶν, ὥστε ἡ Ἡπειρος δὲν διατρεῖ πλέον οὐδὲν μέρος ὑγιᾶς ἵνα λάβῃ νέας πληγὰς, καὶ δὲν τῆ ἔμεινε πλέον αἶμα ἵνα χύσῃ ὑπὲρ τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν Μακεδονίαν ταύτην τὴν γενέτειράν τοσοῦτων ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν δὲν μένει ἄλλο εἰμὴ μόνον ἡ ἡμετέρα ἀνδρεία, καὶ ψυχὴ ἀκαταδάμαστος. Δράμετε λοιπὸν πρὸς βοήθειάν μας, ἐν ὅσῳ μένει καιρὸς διότι μετ' οὐ πολὺ δὲν θέλουσιν ἴσως ὑπάρχει εἰς τὸ ἀντίπεραν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους ἀθληταὶ τοῦ Χριστοῦ! » Ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐλὴ ἀνάληπτος εἰς τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ προμαχῶνος τῆς θρησκείας, ὡς ἀπεκάλει τὸν Καστριώτην, μόλις προσήνεγκεν αὐτῷ βοήθειαν ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν, ἣν ὁ Σαγρέδος ὀνομάζει ἀτιμίαν τῶν Χριστιανῶν (*).

Ἐν ἔτει 1469 ἀνενεώθησαν αἱ μεταξὺ Ἐνετίας καὶ Μωάμεθ ἐχθροπραξίαι, ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει σπουδαῖαι ἐγένοντο ἑτοιμασίαι διὰ τὸν κατὰ τῆς Εὐρώπης πόλεμον. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἡ Σλαβω-

(* Ἱστορία Γεωρ. Καστριώτου. Ἐν Ἀθήναις 1848. Τόμ. Β'. σελ. 163.